

in Ecclesia: Turpe est illi loqui. I Cor. 14, v. 35.
VERS. 12. — DOCERE AUTEM MULIERI NON PERMITTO, NEQUE DOMINARI IN VIRUM... In Ecclesia docere non potest mulier, nec ullam ubique in virum auctoritatem sumere. Domi tamen docere potest et debet puellas, filios; imò et Prisca docuit Apollonem, Act. 18, v. 26, et mulier fidelis virum infidelem, I Cor. 7, ait Theophylactus.

VERS. 13. — ADAM ENIM PRIMO FORMATUS EST. Duo sunt in versu precedente; scilicet mulieri docere non permittit, et eam in virum dominari nolo. Hinc duæ in hoc et sequenti versu rationes utriusque assertio, ordine tamen inverso, correspondentes. Non dicitur in virum, quia vir est illa prastantior, ut patet ex utriusque formatione. Adam enim prior formatus est, Eva posterior; Adam non propter Evam, neque ex Eva; sed Eva propter Adam et ex Adam; ergo non se præferat viro, cui Deus primatum dedit, quemque hoc signo prastantiorē declaravit.

VERS. 14. — ET ADAM NON EST SEDUCTUS. Non doceat mulier, quia ipsa seducta fuit: Adam verò non fuit à serpente seductus. Quasi diceret: Ipsa est mente imbecillior, et erroris atque deceptioni nimis obnoxia, ut patet ex eo quòd fuit à serpente seducta. Non doceat ergo eum qui vigore mentis præstat ei, quique deceptioni nimis est obnoxius, ut patet ex eo quòd à serpente non fuit seductus, imò nec aggressus.

Nota litteralis.

Peccavit uterque Adam et Eva, sed adverte discrimen in Scripturis notatum, et quod hic exprimit Apostolus. Adam non est seductus, MULIER AUTEM SEDUCTA. Eva peccavit seducta, serpens decepit me; credidit serpenti dicenti: Nequaquam morietur. Illoque credens, putavit vel quòd in Dei præcepto aliquid lateret mysterium, vel quòd verborum Dei sensum nec ipsa, nec maritus suus essent asssecuti: et ita seducta, fructum pulchrum visu et gustu suavem comedit, virumque suum blanditiis suis ad comedendum induxit.

Non sic Adamus: ipse enim à serpente non fuit seductus, à quo nec fuit aggressus; neque etiam ab Eva propriè deceptus fuit, quæ, non fallendi animo, sed seducta et decepta, fructum obtulit: peccavit itaque non inordinato conjugis amore, tunc quãdam superbiæ utiliatione, et excellenti libidine: cumque

jectione. Jubet mulierem discere cum omni subjectione.

VERS. 12. — *Docere autem mulieri non permitto. In ecclesia et cœtu publico, ubi agitur communis oratio.*

Neque dominari (hoc est, auctoritatem usurpare) *in virum, supple permitto mulieri, sed esse in silentio, id est, quiete.*

VERS. 13. — *Adam enim primus formatus est, deinde Eva. Viri auctoritas in mulierem competit, non contra.*

VERS. 14. — *Adam non est seductus, Græcè, dece-*

potuisset faciliè hos motus inordinatos reprimere, spontè permisit eos in se suboriri, et prævalere; quibus tandem victus, delicatiasque suas contristare nolens (ut ait D. Augustinus, uxori roganti et blandienti morem gessit, et contra Dei præceptum comedit, sciens quidem se peccare, sed divina severitatis inexpertus, credens quòd ei facie remitteretur; ait D. Thomas. Hinc inferi Apostolus: Non doceat illa, utpote erroris magis obnoxia, quæque legem Domini tam malè interpretata, virum et omnes filios suos in peccatum pertraxit. Semel docuit mulier, et cuncta pervertit: ideò ultra non doceat, D. Chrysostomus.

VERS. 15. — SALVABITUR AUTEM PER FILIORUM GENERATIONEM... Quia vetuit mulieri loqui, nunc, eam consolans, tradit ei quos doceat. Quasi diceret: Sileat ergo mulier, subjiciatur; non deierit tamen illi pia occupatio. Salvabitur per filiorum educationem, si illos benè instituat atque doceat. Loquitur hic conjugatis, quales erant pleræque, easque docet officium quo salvari debeant. Virginitas autem sua privilegia reservat, de quibus egit 1 ad Cor. cap. 7.

EX D. THOMÆ, *per non dicit causam, sed non repugnantiam, estque sensus: Mulier salvabitur, etsi incedat per generationem filiorum; id est, etsi nubat, et non sit virgo. Si filios benè educaverit, si ipsa in fide permanserit.*

SI PERMANERIT IN FIDE. Si Evæ exemplum non sequatur, nec se à Satanā seduci permittat, sed constans permaneat in fide Christi, in charitate Dei et proximi, in sanctitate morum, et sobrietate, seu temperantia cupiditatum, in matrimonio scilicet, seu si legitimè in matrimonio conversetur, ita Theophylactus. Plerique legunt in plurali, si permanserint. D. Chrysostomus, Theophylactus, Theodoretus, Græc., Syr., Arab., Æthiop., multi etiam Latini. Jam verò bipertiantur: aliqui enim volunt illud plurale ad filios referri, sique sensus: Si filios educet, et quantum est in se, curet ut filii permanent in fide, etc. Alii referunt illud ad mulierem in genere, seu quis sic sumpta æquivalet plurali. De communi mulierum natura, ait Theodoretus. Parum refert quomòdò sumatur: cum tamen sensus primò allatus sit valdè naturalis, nostraque versio à Romanis correctoribus non sit immutata, huic adhæreo.

ptus, mulier autem seducta in pravavacatione fuit, q. d.: Mulier ubi decepta fuit, pravavacata est, et transgredi cepit præceptum Domini.

VERS. 15. — *Salvabitur autem per filiorum generationem, q. d.: Esto non doceat mulier, non deierit illi pia occupatio, adeoque salvabitur, non per liberorum, sed per liberorum tractationem.*

Si permanserit in fide, et dilectione, q. d.: Salvabitur mater, si curet ut filii permanent in Christi fide et dilectione ac sanctitate, adjuncta sobrietate, inquit Chrysostomus. Quod intelligi potest de eo tempore quò liberi sunt sub curâ et educatione matris.

Corollarium pietatis, seu in hoc capite ad pietatem maxime notanda, et ad praxim redigenda.

1° Dei minister plenè persuasus quòd Christus Jesus venit in mundum peccatores salvos facere, cap. 1, v. 15, et quòd Deus vult omnes homines salvos fieri, hujus capitis v. 3; omnibus modis oret; nunc peccatorum remissionem obsecrans; nunc gratiæ largitionem petens; nunc liberationem à malis, et bonorum concessionem postulans; nunc pro beneficiis acceptis gratias agens; præsertim verò sacrificium Redemptionis hominum, quòd ita propitiatorium est ut impetratorium simul sit et eucharisticum, frequenter et quasi jugiter offerens; pro omnibus omnino hominibus, quia, ut sacerdos, quasi totius orbis est pater: specialim autem pro regibus et omnibus in dignitate constitutis, ut sub illis quiete et pacificè Deo servia-

CAPIT. III.

- Fidelis sermo : Si quis episcopatum desiderat, bonum ergo desiderat.
- Oportet ergo episcopum irreprehensibilem esse, unius uxoris virum, sobrium, prudentem, ornatum, pudicum, hospitalem, doctorem.
- Non violentum, non percussorem, sed modestum; non litigiosum, non cupidum, sed
- Sæpe domui benè præpositum, filios habentem subditos cum omni castitate.
- Si quis autem domui suæ præesse nescit, quomòdò Ecclesiæ Dei diligentiam habebit?
- Non neophytum, ne in superbiam elatus, in iudicium incidat diaboli.
- Oportet autem illum et testimonium habere bonum ab iis qui foris sunt, ut non in opprobrium incidat, et in laqueum diaboli.
- Diaconos similiter pudicos, non bilingues, non multo vino deditos, non turpe lucrum sectantes;
- Habentes mysterium fidei in conscientiâ purâ.
- Et hi autem probentur primum; et sic ministrant, nullum crimen habentes.
- Mulieres similiter pudicas, non detrahentes, sobrias, fideles in omnibus.
- Diaconi sint unius uxoris viri; qui filius suis benè presint, et suis domibus.
- Qui enim benè ministraverint, gradum bonum sibi acquirent, et multam fiduciam in fide quæ est in Christo Jesu.
- Hæc tibi scribe, sperans me ad te venire cito :
- Si autem tardaverò, ut scias quomòdò oporteat te in domo Dei conversari, quæ est Ecclesiæ Dei vivi, columna et firmamentum veritatis.
- Et manifestè magnum est pietatis sacramentum, quod manifestatum est in carne, justificatum est in Spiritu, apparuit angelis; prædicatum est gentibus, creditum est in mundo, assumptum est in gloriâ.

CHAPITRE III.

- C'est une vérité certaine, que si quel'un souhaite l'épiscopat, il désire une œuvre sainte.
- Il faut donc que l'évêque soit irrépréhensible, qu'il n'ait épousé qu'une femme, qu'il soit sobre, prudent, grave et modeste, chaste, aimant à exercer l'hospitalité, capable d'instruire;
- Qu'il ne soit ni sujet au vin, ni violent et prompt à frapper; mais équitable et modéré, éloigné des contestations, désintéressé;
- Qu'il gouverne bien sa propre famille, et qu'il maintienne ses enfants dans l'obéissance et dans toute sorte d'honnêteté.
- Car si quel'un ne sait pas gouverner sa propre famille, comment pourra-t-il conduire l'Eglise de Dieu ?
- Que ce ne soit point un néophyte, de peur que s'élevant d'orgueil, il ne tombe dans la même condamnation que le diable.
- Il faut encore qu'il ait bon témoignage de ceux qui sont hors de l'Eglise, de peur qu'il ne tombe dans l'opprobre, et dans le piège du démon.
- Que les diacres de même soient honnêtes et bien réglés; qu'ils ne soient point doubles dans leurs paroles, ni sujets à boire beaucoup de vin; qu'ils ne cherchent point de gain honteux;
- Mais qu'ils conservent le mystère de la foi avec une conscience pure.
- Ils doivent aussi être éprouvés auparavant, puis admis dans le ministère, s'ils ne se trouvent coupables d'aucun crime.
- Que les femmes de même soient honnêtes et d'une conduite réglée, exemptes de médisance, sobres, fidèles en toutes choses.
- Qu'on prenne pour diacres ceux qui n'auront épousé qu'une femme, qui gouvernent bien leurs enfants et leurs propres familles.
- Car le bon usage qu'ils auront fait de leur ministère les fera monter à un degré plus haut, et leur donnera une grande confiance dans la foi qui est en Jésus-Christ.
- Je vous écris ceci, quoique j'espère aller bientôt vous voir;
- Afin que si je tardais plus longtemps, vous sachiez comment vous devez vous conduire dans la maison de Dieu, qui est l'Eglise du Dieu vivant, la colonne et la base de la vérité.
- Et sans doute c'est quelque chose de grand que ce mystère d'amour qui s'est fait voir dans la chair, qui a été justifié par l'Esprit, qui a été manifesté aux anges, prêché aux nations, cru dans le monde, reçu dans la gloire.

ANALYSIS.

Agitur de ordinatione ministrorum. Primum, quales in episcopo requirantur dotes, v. 1, 2, 5, 4, 5, 6, 7. Secundum, quales in diacono, v. 8, 9, 10, 12, 13. Tertium, quales in eorum uxoriis, v. 11.

Denique Timotheum monet ut iuxta praecepta hic sibi

PARAPHRASIS.

1. Certa et indubitata res est, quod si quis episcopatum desiderat, praclarum optat ministerium.
2. Oportet autem ut episcopus sit vita prorsus irreprehensibilis, non bigamus, sit sobrius, et consequenter vigilans, prudens, compositus, castus, amans peregrinos, aptus et paratus ad docendum.
3. Vino non sit obnoxius, non violentus, et qui perculiatur; sed sit mansuetus, rixarum et litium abstinentes, non amator argenti;
4. Propriae domui suae bene praesideat, filios contineat in obedientia sibi subditos, et in omni honestate et gravitate morum.
5. Nam si familiam suam nescit regere, quomodo Ecclesiae Dei curam geret?
6. Non sit nuper baptizatus et Christo insitus, ne ob episcopatus honorem inflatus superbiat, et ob superbiam in eandem cum demone damnationem incidat.
7. Oportet etiam illum bene audire apud eos qui sunt extra Ecclesiam, id est, infideles, ne apud eos contentus, et probro subditus, incidat in laqueum diaboli.
8. Eodem quoque modo oportet ut diaconi casti sint et honesti, duplicia non loquantur, non sint bibaces, et ad vinum proclives; neque turpiter et avarè pecunias quærant;
9. Sed fidem christianam servant et custodiant per bonam conscientiam.
10. Et hi primum probentur, et longo tempore ex-

COMMENTARIA.

VERS. 1. — **FIDELIS SERMO.** Haec verba D. Chrysostomus et Theophylactus referunt ad ultimum dicta in praecedenti capite, sed melius ad jamjam dicenda referuntur, ob rationem statim dicendam. Timotheus erat, non solum Ephesiorum episcopus, sed et omnium totius Asiae Ecclesiarum archiepiscopus et primas, cui incumbere cura episcopi et ministrorum per singulas urbes institueret et ordinandi. Hinc illum Apostolus instruit de episcoporum et aliorum ordinandorum qualitatibus. Et quia res haec est maximi momenti et ad omnes in Ecclesia, per universum mundum, usque ad consummationem saeculorum, ordinandos pertinens, hinc Apostolus vult omnes ad ea quae circa rem hanc jam dicturus est attentos esse, et propterea utitur consueti sibi in rebus majoris momenti praefatiuncula. **Fidelis sermo**, id est, verissimus, ideòque attentè audiendus et fideliter amplectendus, seu veritas certa est et fide digna. Seu verissimum est et omni fide dignissimum quod jam dicturus sum. Esi vera sint et indubitata quaecumque nobis à Spiritu sancto revelantur, quò tamen nobis utiliora sunt et scitu magis necessaria, eò etiam sunt fide et attentione digniora. Hinc in sacris Scripturis variae sunt locutiones quibus aliorum revelatorum veritas praecipue commendatur, v. g. Apoc. 22: *Haec verba fidelissima sunt et vera*; ita et apud D. Paulum hic et alibi in rebus gravioris momenti, vel in re fidei, vel in opere ministerii: **Fidelis sermo**...

VERS. 1. — **Fidelis sermo**, etc. Opus, non dignitate; laborem, non delicias; opus per quod humilitatem decessat, non intumescat fastigio, ita S. Hieron. *Nonnam*, id est, praclarum et arduum, *opus desiderat*. Vult docere Apostolus munus excelsum esse et ar-

plendentur: et si inculpati et irreprehensibiles reperiantur, tandem ordinentur, et ministrent.

11. Sic etiam oportet ut mulieres eorum caste sint et graves, non calumniatrices, sobriae, per omnia fideles.

12. Diaconi sint monogami, qui filios suos suamque domum bene rexerint:

13. Qui enim diaconatus officio ritè perfuncti fuerint, honestam viam sibi parant ad altiorem gradum, multaque sibi pariunt alios, juxta Christi fidem, docendi et movendi confidentiam.

14. Haec tibi scribo sperans me ad te brevi venturum:

15. Si autem tardius venero, hanc tibi scribo ut scias quomodo ordinanda et gubernanda sit domus Dei, Ecclesiae Dei vivi, quae est columna et fundamentum firmissimum veritatis.

16. (De eà veritate loquor) quae sana maximum est pietatis sacramentum (quæque omnis christiana veritas, seu religionis, est caput), de Domine scilicet incarnationis mysterio (in hoc consistente) quod Deus, in se invisibilis, in humana carne manifestus et visibilis factus est, quod per Spiritum S. (seu per stupenda miracula à Spiritu sancto facta) hic homo visibilis, verè Deus et Dei Filius justificatus et probatus est; quod hic Deus-Homo ab angelis visus et adoratus est; quod annuntius est gentibus; quod per universum mundum creditus et adoratus; quod in caelum assumptus, sedet ad dexteram Dei.

mus, ideòque attentè audiendus et fideliter amplectendus, seu veritas certa est et fide digna. Seu verissimum est et omni fide dignissimum quod jam dicturus sum. Esi vera sint et indubitata quaecumque nobis à Spiritu sancto revelantur, quò tamen nobis utiliora sunt et scitu magis necessaria, eò etiam sunt fide et attentione digniora. Hinc in sacris Scripturis variae sunt locutiones quibus aliorum revelatorum veritas praecipue commendatur, v. g. Apoc. 22: *Haec verba fidelissima sunt et vera*; ita et apud D. Paulum hic et alibi in rebus gravioris momenti, vel in re fidei, vel in opere ministerii: **Fidelis sermo**...

SI QUIS EPISCOPATUM. **Episcopatus** significat omnem in genere inspectionem, hic autem inspectionem in Ecclesia, seu super Ecclesiam; seu praefecturam, cui incumbit ex officio animarum curam. Episcopatus est onus angelicis humeris formidabile: nam non tantum pro sua, sed et pro omnium sibi subditorum animabus ab episcopo rationem exiget Deus, ut docet Concil. Trident.

sibi subditarum salutì assidue vigilare. Sensus est: Si quis inspectionem in alios, seu munus et onus aliorum salutì segnitè invigilandi, et pro eà indefessè allaborandi, desiderat, is *idoneus*, bonum, pulchrum, praclarum, *ergo*, opus, munus, officium, functionem et ministerium optat, sed arduum sanè et maxime periculosum, ut patet ex ipso nomine et officio inspectionis, seu superinspectionis, *inspectio*.

Observationes litterales.

Duo sunt in episcopatu, honor et onus, dignitas et opus. Videns ergo D. Paulus quia et suo forsitan tempore nonnulli episcopatum ob dignitatem et honorem desiderabant, ac certè spiritu prophætico praevidens quòd in Ecclesia multi futuri erant qui episcopatum necientes illum erant appetitari ob eam quae ipsum circumstant et subsequuntur, hinc de episcopis acturus, ante omnia exponit quid sit episcopatus, ut sciant omnes quid sit episcopatum desiderare. Exponit autem quid sit illa praetura, ipso nomine. **Inspectio**, inspectio, munus et onus inspicendi, invigilandi, laborandi, etc. Episcopatus ex eo dicitur quòd omnes inspicat, cunctaque speculetur, ait D. Chrysostomus. Episcopatus nomen est operis, non honoris, ait D. Augustinus, deductum ab *in* et *speciv*, *super-intendere*; ut intelligat non se episcopum esse, qui praesae dilexerit, non prodesse, August. lib. 10 de Civitate Dei, cap. 19. Exponit etiam quid sit illa praetura, dicendo quòd sit opus, seu opus operandi et laborandi. Munus proponit, sed per opus exponit, ait D. Chrysostomus, *bonum opus*. Si quis *ergo episcopatum*, superinspectionem, munus in alios inspicendi, et pro eorum salute continuè laborandi, desiderat,

bonum opus quidem desiderat, aliorum scilicet utilitatem, sed opus difficultatibus et periculis plenum, ut patet ex nomine et officio inspicendi, cum onere rationem de animabus reddendi. Non dicit: Qui episcopatum desiderat bonum desiderium habet, sed *bonum opus*, scilicet *utilitatem plebis*, ait D. Thomas.

Observationes morales.

Itaque tantum abest ut his verbis Apostolus ambitioni faveat, quin imò illam, si bene perpendantur, omninò reprimat. Episcopatus, praetura, inspectio, est munus et onus in alios inspicendi et invigilandi. Labor igitur et opus est. Episcopatum ergo desiderare, est opus arduum et laborem maxime periculosum optare. Ipsa itaque nominis et muneris episcopalis expositione D. Paulus dicit implicite quod verbis expressis concilium Tridentinum docet, scilicet episcopatum onus esse angelicis etiam humeris formidandum. Quia nimirum munus est, onus et cura inspicendi, vigilandi, laborandi continuè et assidue circa aeternam animarum sibi subditarum salutem de quibus rationem Deo redditurus est episcopus, animam pro anima; dicit et consequenter temerarium et presumptuosum esse hoc opus et onus, licèt in se bonum, ambire, appetere, cum sit sese aliorum salutis sponsorem, et vadem spontè et ultro reddere cum propriae salutis

periculo. Dicit et consequenter tale munus suscipiendum non esse, nisi impostum, ut ait D. Thomas, et urgente Ecclesiae necessitate, ut dicit D. Augustinus. Dicit et eis quibus sic imponitur quo animo debeant hoc munus et onus suscipere, scilicet ut inspiciant, vigilent, laborent, ministrent, etc., utque martyrium subeant. Tempore D. Pauli episcopatus non tam erat honor quam ingens labor, et proximus ad martyrium gradus. Ut enim, ait D. Hieronymus, quisquis plebibus praeerat, primus ad martyrii tormenta traheretur; tunc ergo fuit laudabile episcopatum quærere, quando per hoc non dubium erat ad supplicia graviora pervenire, D. Hieronymus. Nunc verò mutatis temporibus, et res mutatae sunt; episcopatus ingens est honor, magna dignitas, copiosis stipata proventibus et divitiis: hinc illius appetentia plerumque honoris et divitiarum cupiditas est. Fugendus itaque non appetendus episcopatus. Sic tamen fugiendus, ut si imponatur, tunc, extincto omni cupiditatis instinctu, consulatur charitatis genus, quo saltem cordis martyrium quaeratur, per sollicitudines, per opus et laborem, per omnia ministeria, quibus animarum sibi subditarum salutem allaboret, totisque incubat episcopis.

Quaestio moralis.

Sed, inquit, cum ex D. Paulo episcopatus sit *bonum opus*, nonne hoc *bonum opus* licèt desiderari potest, seu nonne hujus operis boni desiderium bonum est? — Respondeo cum D. Thomà tale desiderium videri maxime presumptuosum; propria refero verba: Ille bene episcopatum desiderare posset, corpus facultas episcopatum esset proportionata: ad hoc autem nullus est idoneus, quia praelatus, secundum gradum et convenientiam, debet omnes alios excedere omni conversatione et contemplatione, ita ut in respectu sui alii sint grex, et hanc idoneitatem de se praesumere est maxime superbia. Aut ergo appetit circumstantias, et tunc nescit quid appetat, quia non est hic episcopatus: vel ipsam opus appetit, et hoc est superbia, et idè non est accipiendum nisi impostum, D. Thomas, h. c.

Hoc idem distinctius et fusiùs docet et probat 2-2, quest. 185, a. 1. Tria in episcopatu possunt considerari; unum quod est principale et finale, scilicet episcopalis operatio, per quam utilitati proximorum consulitur. Aliud, scilicet altitudo gradus, quia episcopus super alios constituitur. Tertium, quod se consequenter habet ad ista, sicut reverentia, honor, sufficientia temporalium. Appetere episcopatum ratione circumstantium bonorum, manifestè est illicitum, et pertinet ad cupiditatem vel ambitionem. Appetere autem episcopatum, ob gradus celsitudinem, est presumptuosum; sed appetere proximis prodesse est secundum se laudabile et virtuosum. Verùm quia, prout est episcopalis actus, habet annexam gradus celsitudinem, presumptuosum videtur quòd aliquis praesae appetat, ad hoc quòd subditis prosit, nisi manifestè necessitate imminente, ita sanctus

